

☞ Een ondenkbaar scenario ☜

Christian Deterink

Londen, 1 juni 1951

“Nou, Helmut, net zoals de vorige keer in Germania bent je weer *fashionably late*”, glimlachte Dwight Rumsey zuur, terwijl hij neerzeeg in zijn diepe leren fauteuil. Hij probeerde de irritatie over het feit dat hij bijna twee uur op zijn gast had moeten wachten, niet te laten doorklinken in zijn stem. Maar hij was het, als hoogleraar geschiedenis en rector-magnificus van de Universiteit van Oxford, gewend anders behandeld te worden.

“Je weet toch, mijn beste Ike, hoe drukbezet een belangrijk man als ik is”, zei Herr Dokter Helmut Graf Brandauer achteloos, die zich al geïnstalleerd had in diens fauteuil en wat niet-aanwezige stofjes van zijn onberispelijke grijze kamgaren pak sloeg. Enigszins afgunstig bekeek Rumsey Brandauer’s voorkomen. Ondanks dat ze beiden 53 jaar oud was, had hij een aanzienlijk jonger uiterlijk, hetgeen niet alleen kwam door zijn nog steeds volle donkerbruine bos haar, maar ook door zijn slanke gestalte. Een groot verschil met hemzelf; hij wist zelf ook best hij iets te gezet was en dat zijn grijze haren hem niet jonger maakte, maar in Brandauer’s nabijheid werd hij daar altijd weer pijnlijk aan herinnerd.

“Ik weet het, ik weet het”, zei Rumsey die probeerde zijn glimlach te bewaren. Zelfs een excuusje kon er niet af, bedacht hij zich wrokkig. Maar had hij ook anders kunnen verwachten? Hij boog zich opzij naar een bijzettafel en richtte zijn aandacht op het openen van een fles.

Ze bevonden zich in de bibliotheek van de herensociëteit *The Golden Pond*, die was gevestigd in een monumentaal negentiende-eeuws pand in hartje Londen. Rumsey vond het een magnifiek gebouw, maar tegelijkertijd wist hij dat Brandauer er waarschijnlijk van zou zeggen dat het een typisch overblijfsel was uit de tijd dat Groot-Brittannië nog een grootmacht was in de wereld.

“Iets te drinken?”, vroeg hij, terwijl hij zonder antwoord af te wachten twee kristallen glazen vulde met whisky en er eentje aan zijn gast gaf. Die nam het zonder te danken aan en nam een kleine slok. Hij vertrok zijn gezicht tot een grimas en zei: “Niet te zuipen, deze inferieure rommel. Wanneer leren jullie Britten eens een fatsoenlijke *schnapps* te maken?” Rumsey bleef glimlachen terwijl hij de opmerking van zich af liet glijden, “Goede reis gehad?” “Uitstekend, geen klachten. Maar hoe comfortabel en accuraat onze vliegmaatschappij Deutsche Luftbahn ook is, zo’n vlucht vanuit Hitlerstadt ^[1] van vijf uur is toch vermoeiend.”

“Dat spreekt vanzelf”, beaamde Rumsey snel.

“Was je eigenlijk al eerder in Groot-Brittannië geweest?”

Brandauer maakte een achteloos gebaar, “Weet ik eigenlijk niet meer, nou, vast nog wel een keer vóór de Grote Oorlog. Sindsdien, tja... is Londen een beetje een uithoek van Europa geworden en was er weinig aanleiding toe...”

Rumsey knikte. Met ‘Grosse Krieg’ bedoelde de Duitser natuurlijk Hitler’s veroveringsoorlog, niet de *Great War* van een generatie eerder. De oorlog die de Duitsers nog wèl verloren hadden...

“... en natuurlijk kun je ook pas weer drie jaar vrij reizen, het Pact weet je wel?”, liet Brandauer niet na hier fijntjes aan toe te voegen. Rumsey zuchtte. Zijn Duitse collega refereerde natuurlijk naar het *Potsdam Pact* ^[2], dat voor hem minstens even pijnlijk aanvoelde als Versailles precies dertig jaar eerder voor de Duitsers moest hebben gevoeld.

(1) Hitlerstadt

Stad gelegen aan de Wolga in voormalig Rusland, voorheen Stalingrad geheten. Veroverd door de Duitsers in 1941 en hierna uitgebouwd tot centrum van de Duitse olie-industrie in de Kaukasus. De stad werd aanvankelijk Wolgastadt genoemd, maar werd in 1947, één jaar na Hitler’s dood, hernoemd als eerbetoon aan de Führer. Heden ten dage is Hitlerstadt de meest oostelijke stad van het Duitse rijk en een belangrijke industriestad.

(2) Potsdam-Pact

De vredesovereenkomst die de Britse premier Clemens Attlee in 1948 sloot met Reichsführer Martin Bormann in slot Sans Souci in Potsdam. Beide mannen waren nog maar een paar jaar eerder aan de macht gekomen: Attlee toen hij in 1945 de democratische verkiezingen won van Churchill. Die laatste werd het verlies van de oorlog zwaar aangerekend en hij dolf kansloos het onderspit, ondanks zijn verweer dat Groot-Brittannië een krachtige leider nodig had en niet een ‘schaap in schaapskleren’, zoals hij Attlee genadeloos kenschetste.

Martin Bormann werd, toen nog *Parteikanzler* en privésecretaris van de Führer, als Hitler’s opvolger geïnstalleerd na diens dood in 1946. Alhoewel hij de steun kreeg van de gematigden in de top van de Wehrmacht en het ambtelijke apparaat van de nazi’s, was er vanuit de hoek van de extreme krachten in en rond de S.S. veel weerstand, hetgeen leidde tot een door Himmler geleide staatsgreep, de zogenaamde *Himmler-putsch*.

zie vervolg volgende pagina

Vervolg noot 2

Deze staatsgreep werd uiteindelijk neergeslagen en Himmler en diverse andere kopstukken werden opgepakt voor hoogverraad en gefusilleerd. Ook werd de macht van de S.S. verregaand teruggebracht en werd de Waffen-S.S. zelf opgeheven en ondergebracht in de Wehrmacht

Bormann besloot na de Himmler-putsch de titel aan te nemen die Himmler had gehad en uit eerbied voor Hitler zichzelf geen Führer te noemen. Politiek koos hij meteen voor een meer gematigde koers. De laatste oorlogshandelingen werden beëindigd en binnen twee jaar werden alle vernietigingskampen gesloten, met de woorden 'De Endlösung is afgerond'. Bormann liet weten de holocaust als één van de spijtige excessen te beschouwen die nu eenmaal plaats hebben in oorlogstijd. Dit zorgde voor de door hem gewenste ontspanning in de relatie met de Verenigde Staten. Al in 1947 wist Bormann de diplomatieke banden met dit land aan te halen. Het Potsdam Pact dat een jaar later volgde was voor hem een belangrijk sluitstuk van het ingeslagen proces om de wereldbrand langzaam te laten uitdoven en de situatie in Duitsland en de rest van de wereld te stabiliseren.

“Jij vindt het Potsdam Pact natuurlijk eigenlijk helemaal niets”, glimlachte Brandauer vilein alsof hij Rumsey's gedachten kon raden, “maar ik verzeker je: het is geen tweede Versailles, zoals ik wel vaker heb gehoord van jullie koppige Britten. Versailles was een volstrekt onrechtvaardig dictaat dat de schuld en de kosten van de Wereldoorlog geheel bij Duitsland legde. Potsdam vormt naar mijn idee de basis voor een duurzame vrede in de komende eeuwen, waarin de machtsverhoudingen eerlijk zijn verdeeld. “Dan zijn jullie Duitsers toch wel erg ruim bedeed”, kon Rumsey zich niet inhouden te zeggen, “jullie beheersen nu in je eentje heel Europa...”

“...en wij zorgen voor stabiliteit en rust op het Oude Continent”, beet Brandauer hem geagiteerd toe, “jij weet toch ook hoe Europa eeuwen lang gebukt is geweest onder conflicten? Alle strijdende volkeren, als kikkers in een ton? Daarmee is nu eindelijk een einde gemaakt. Naar mijn idee hebben we eindelijk het ideaal bereikt van een Verenigd Europa ^[3] !”

“Nou. Ik had toch een ander verenigd Europa voor ogen”, schamperde Rumsey die zich nu echt boos begon te voelen over de arrogantie van zijn gast, “een Europa waarin niet één land de dienst

(3) Vereenigt Europa

De term die de Duitsers hanteren voor de nieuwe machtsverhoudingen waarin vrijwel geheel Europa onder directe of indirecte Duitse invloed is. Volgens de Duitsers: 'Eén Europa onder bestuur van het leidersvolk'.

Onder het directe bewind van de Duitsers vallen in het westen onder meer Nederland, België en Noord-Frankrijk, in het noorden vrijwel geheel Scandinavië alsmede de Baltische staten en in het oosten Polen, Tjechië en Slowakije, alle landen in de Balkan en geheel westelijk Rusland. Zuid-Frankrijk (Vichy-regime) en Oost-Rusland (Jaroslavl-regime) zijn feitelijk marionetten-regeringen. En bevriende naties ten slotte zijn het Italië van Mussolini (dat tevens Griekenland bestuurt) en het Spanje van Franco (dat Portugal heeft ingenomen). De enige overgebleven neutrale 'onafhankelijke' landen in Europa zijn Zwitserland, Finland en Turkije.

Overigens laat Duitsland ook buiten Europa zijn invloed gelden. Egypte, Palestina en Irak vormen protectoraten, nadat deze landen succesvol door generaal Rommel met zijn Afrikakorps werden veroverd, na een aanvankelijke moeizame missie. Hiermee kregen de Duitsers niet alleen het strategisch belangrijke Suez-kanaal onder controle, maar kreeg het ook de kans om de Joodse kolonisten uit Palestina te verdrijven.

uitmaakt!”

“Pas op je woorden, Rumsey”, beet de Duitser hem toe, “voor dit soort opvattingen zou je op het continent opgepakt kunnen worden!”

“Weet je, Brandauer”, zei Rumsey terwijl hij zich vooroverboog in zijn stoel, “jij doet altijd voorkomen dat de Duitse overheersing logisch is, alsof het een natuurlijke orde van dingen is of zo, maar ik heb altijd gedacht dat het ook heel anders had kunnen gaan!”

Brandauer keek Rumsey verbaasd aan en lachte schamperend, “Ha! Anders? Hoe dan? Met onze verpletterende overmacht? Het is volstrekt logisch dat Duitsland na het Versailles-dictaat eindelijk de zaken recht heeft gezet en heeft genomen waar het recht op heeft. Wie had ons in de weg kunnen liggen? Nou, wie dan?”

Even weifelde Rumsey of het verstandig zijn gedachten uit te spreken, maar ten slotte zei hij toch; “Nou, ik denk aan Amerika en Rusland bijvoorbeeld!”

“Ha!”, lachte Von Rumsey hooghartig, “Laat me niet lachen! Amerika is veel te bang om zich nog een keer in Europese zaken te mengen, die blijven wel op hun eigen continent. En Rusland bestaat alleen uit achterlijke ongeletterde boeren, die alleen elkaar de hoofden kunnen inslaan!”

“En toch!”, zei Rumsey die de strijd niet zomaar wilde opgeven nu hij was uitgedaagd, “Wat als Amerika toch betrokken was geraakt in de oorlog, als het de oorlog in was gelokt?”

“Hoe dan?”, vroeg Brandauer.

“Via de Japanners bijvoorbeeld. Ik heb theorieën gehoord dat Japan Amerika had willen aanvallen, als de Umino-hi-ramp^[4] van 1941 geen roet in het eten gegooid had... Dan zou een oorlogsverklaring tegen Japan en daarmee ook tegen Duitsland onafwendbaar zijn geweest!”

“Ha! Dat is een wel heel ongeloofwaardige theorie”, schamperde Brandauer, “de Japanners hadden een aanval op Amerika nooit aangedurfd. Waarom zouden ze? Ze wisten best dat ze de controle over oostelijk Azië konden krijgen, zonder dat Amerika een strobreed in de weg zou liggen. En dat gebeurde natuurlijk ook!”

(4) Umino-hi-ramp

De benaming voor de tsunami als gevolg van een zeebeving in de Stille Oceaan, die Japan op 21 juli 1941 trof op de Japanse feestdag Umi No Hi. De tsunami veroorzaakte niet alleen een enorme verwoesting onder de enorme oorlogsvloot die in de Japanse havens klaar lag, maar zorgde ook voor een kolossale economische schade en naar schatting meer dan 100.000 doden.

De ramp vertraagde de veroveringsoorlogen die de Japanners voerden in de westelijke Pacific aanzienlijk, maar zou deze niet stuiten. In de jaren die volgden verwierf Japan alsnog de heerschappij over grote delen van China, Zuid-Oost Azië en de Indonesische Archipel.

In 1945 leek het bijna tot een oorlog te komen met de Verenigde Staten, toen Japan de Filippijnen binnenviel, een land dat nog steeds behoorde tot het Amerikaanse Gemenebest. In de Verenigde Staten was echter net een paar weken eerder president Roosevelt overleden. Zijn net een jaar eerder geïnstalleerde vice-premier Charles Lindburgh nam het presidentschap over. Hij was één van de belangrijkste voorstanders van het isolationisme en een politiek van appeasement en durfde een oorlog met Japan niet aan, ook omdat het land door de ingezakte handel met Europa (de Duitsers hadden de V.S. een handelsembargo opgelegd) in een loodzware economische crisis was beland.

De beslissing van Lindburgh niet te reageren, bevestigde de Japanse suprematie in oostelijk Azië, aangezien er geen enkele mogelijkheid over bleef om deze te betwisten.

"Maar het had gekund...", zei Rumsey op hoge toon en meteen baalde hij ervan dat het er zo zwakjes uitkwam.

Brandauer schudde zijn hoofd, "Mijn beste collega Rumsey, dit valt me van je tegen. Ik hield je voor een serieuze historicus, niet iemand die in fabeltjes gelooft!"

Rumsey was echter nog niet bereid het op te geven en besloot het over een andere boeg te gooien: "En Rusland dan? Wat als die wat meer weerstand geboden hadden en jullie er niet overheen hadden kunnen lopen zoals jullie met de Fransen konden?"

"Ach, ach Rumsey!", zei Brandauer theatraal zijn handen heffend, "Je kent Rusland toch? Ik hoef je toch niet uit te leggen wat voor een achtergebleven feodale samenleving dat is? Nauwelijks een middenklasse, Een zwakke, nog bijna louter agrarische economie. Nog bijna niets meegekregen van de industrialisatie. Wat hadden zij moeten doen? Al sinds de heerschappij van de tsaar is omvergeworpen in 1917 is het land een chaos geweest."

"Het was misschien anders gegaan als de *Sotsji-coup* ^[5] niet had plaatsgevonden en Stalin aan de macht was gebleven", opperde Rumsey.

"Ach, alsof dat omhoog gevallen Georgische boertje iets had kunnen betekenen", lachte Brandauer schamper, "Mijn beste Rumsey, dat was een gevaarlijke gek, hij had Rusland alleen nog maar dieper weggetrokken het gat in."

Rumsey knikte: "Misschien was hij gek, maar als Stalin de eenheid had kunnen bewaren en Rusland met ijzeren hand versneld had kunnen industrialiseren, dan had Duitsland nooit kans gehad om binnen

(5) Sotsji-coup

De benaming van de paleisrevolutie in de zomer van 1937, waarin Stalin in zijn zomerverblijf in de badplaats Sotsji aan de Zwarte Zee werd vermoord door enkele kopstukken uit de partij. De coup was een direct gevolg van de weerstand tegen de Grote Zuivering die datzelfde jaar was begonnen, een ongekend venijnige heksenjacht waarover Kaganovitsj, één van de leider van de coup, later opmerkte dat het bewees dat Stalin nu echt krachtzinnig was geworden. De coup luidde het begin in van een grote politieke instabiliteit waarin diverse partijen vochten om de heerschappij. Er ontstond een langdurige en gruwelijke burgeroorlog die zou voortduren tot Duitsland in maart 1941 het land binnen viel.

Op dat moment was Rusland dermate verzwakt door de interne onrust, dat het nauwelijks nog een vuist kon maken. Binnen 5 maanden had Duitsland Leningrad, Moskou en Stalingrad ingenomen en de Russische weerstand gebroken. Alleen rondom Moskou werd enige tijd heftige tegenstand geboden, waarna de Duitsers in nietsontziende bombardementen die twee manden duurden de stad geheel plat legden (Nog steeds bekend als de Moskou-gruwel, één van de grootste slachtingen onder burgers in de gehele wereldoorlog).

De strijd tegen de Russen eindigde toen Grigori Zinovjev, één van de bolsjewieken van het eerste uur, die naar verluid met hulp van de Duitsers de macht in het sterk verzwakte Rusland had overgenomen, de capitulatie tekende. Het bestand hield in dat de Duitsers ruwweg alle gebieden tot en met de lijn Leningrad (door de Duitsers hernoemd tot Petersburg) en Stalingrad (Hitlerstadt) annexeerden en dat Rusland verplicht was tot aanzienlijke herstelbetalingen en ontmanteling van de resten van haar leger. Moskou bleef Russisch grondgebied, maar omdat het zo grondig verwoest was, was Zinovjev genoodzaakt als hoofdstad Jaroslavl te kiezen, een stad ten noordoosten van Moskou (overigens een opvallende historische gelijkenis met 1612, toen de Polen Moskou bezetten en de Russen eveneens hun hoofdstad verplaatsten naar Jaroslavl).

één oorlogsseizoen Rusland te veroveren."

Rumsey zag tot zijn ergernis hoe Brandauer afwijzend met zijn hoofd schudde en vervolgde: "Je moet wel beseffen, dat je over een enorm uitgestrekt land praat. De gevolgen waren niet te overzien geweest als jullie ergens halverwege Rusland waren gestrand en in de winter van 1941 hadden moeten door vechten."

"Ach, *unsinn*", baste Brandauer en hij maakte een vinnig gebaar met zijn hand, "Ook dan hadden we gewoon korte metten gemaakt met die Russische boeren, het had alleen iets langer geduurd! "Ja, maar dan was Duitsland wel intussen in een tweefronten-oorlog terecht gekomen!", beet Rumsey terug die merkte dat hij inmiddels bijna trilde van woede, "Heb je ooit aan dat scenario gedacht? Ik weet hoe sterk de Duitsers waren, maar dat hadden ze echt niet kunnen winnen. Dan was Duitsland vermorzeld door de Russen in het oosten en wij, de Amerikanen en Britten in het westen. Als jullie zouden verzand in een oorlog aan het Oostfront, dan hadden wij misschien wel een invasie op het Europese continent aangedurfd. Het had misschien dan nog jaren geduurd, maar dan zouden toch echt de legers van ons en Russen uiteindelijk voor Germania hebben gestaan!"

"*Quatsch!*", brulde Brandauer met een rood hoofd van woede terwijl hij half overeind kwam uit zijn fauteuil, "Ik heb nu lang genoeg naar deze onzin geluisterd Rumsey! Een invasie in Europa, Amerikanen, Britten en Russen die samenwerken, Germania dat onder vuur ligt, laat me niet lachen! Besef je zelf niet hoe volstrekt belachelijk dat klinkt?"

Rumsey wilde iets zeggen ter verweer, maar werd onderbroken door Brandauer: "Wat ik niet begrijp, Rumsey, is waarom je zo koppig bent. Waarom accepteert je niet gewoon dat de Duitse suprematie gewoon onontkoombaar is?"

Rumsey boog zijn hoofd. De gedachten stormden door zijn hoofd. Misschien was het ook wel dwaasheid van hem om te denken dat het allemaal anders had kunnen lopen... Was het scenario dat hij geschetst had ook niet ongeloofwaardig? Een invasie door de laatste twee overgebleven Westerse mogendheden, de Russen die daadwerkelijk een vuist zouden kunnen maken en die ook nog bereid waren tot samenwerking...

"Weet je wat ik denk?", ging Brandauer door, "Ik denk dat je er moeite mee hebt dat jullie Britten er zo bekaaid van af zijn gekomen... Ik begrijp dat ook best. Jullie zitten nu ook maar een beetje te verpieteren op jullie eilandje. Met jullie volstrekt verouderde industrie en kwakkelende economie. Je moet Duitsland eens zien, Rumsey: de fonkelnieuwe fabrieken in het Roergebied, de olie-industrie in Hitlerstadt! Echt fabuleus! Laat ik maar eerlijk zijn: jullie zijn aan alle kanten gepasseerd. En dat trek je natuurlijk slecht. Daarom doe je zo! Geef het maar toe!"

Rumsey kon niets meer uitbrengen. Wat kon hij zeggen? Hoe kon hij Brandauer nog ongelijk geven? De Duitse overmacht was ook gewoon verpletterend, hoe wrang dat ook mocht zijn. Toen hij opkeek zag hij dat Brandauer hem observeerde en uit zijn sprakeloosheid herleidde dat het pleit was beslecht. De woede was alweer uit diens gezicht verdwenen en met een zelfvoldane blik pakte de Duitser de fles whisky en schonk hun beider glazen nog eens vol. Met een glimlach gaf hij Rumsey zijn glas.

“Als ik nou eens toegeef dat deze whisky best te drinken is”, begon de Duitser op verzoenende toon, “kun jij dan ook misschien toegeven dat je onzin je hebt lopen debiteren?”

Rumsey zei niets, maar hij beseftte dat zijn gast hem er niet makkelijk tussenuit zou laten glippen: hij wilde in het gelijk worden gesteld. Zo was hij zoals alle Duitsers: hij wilde winnen. En ze kregen maar al te vaak hun zin...

“Nou?”, drong Brandauer aan.

“Oké, oké”, gaf Rumsey ten slotte toe, “wat ik noemde was inderdaad wel een heel ondenkbaar scenario.”

“Dank je!”, zei Brandauer, opgelucht als een ouder die eindelijk een koppig kind tot de orde heeft geroepen. Hij keek om zich heen en vervolgde opgeruimd: “hoe laat serveren ze hier eigenlijk de lunch?”

Einde